

УДК:
323(470+571)“2000/2008”(049.3)
Примљено:
7. септембра 2008.
Прихваћено:
11. октобра 2008.

ПОЛИТИЧКА РЕВИЈА
POLITICAL REVIEW
Година (XX) VII, vol=18
Бр. 4 / 2008.
стр. 1549-1554.

Владан Станковић
Институт за политичке студије у Београду

**Винко Ђурић: ПУТИНИЗАМ
– историја, теорија, пракса – , Институт за
полилтичке студије, Београд 2008.**

Недавно је у издању Института за политичке студије из Београда изашла књига нашег познатог истраживача и публицисте г-дина Винка Ђурића: *Путинизам: историја, теорија, пракса*. Књига је штампана у проширеном џепном формату (А-5), са меким корицама на чијој предњој страни доминира фотографија у покрету донедавног председника, и актуелног премијера, Руске федерације г-дина Владимира Владимировича Путина. Штампана на 192 странице текста (од тога 185 страница радног простора), монографија је и садржински оивичена трима великим целинама. Прва целина насловљена је са: *Историја*, и она садржи укупно девет подцелина (“Председников лични утицај на формирање новог система владајућих идеја”, “Путинови узор”, “Економски колапс за време Јељцина”, “Пад Берлинског зида”, “Антиамериканизам и антиглобализам”, “Економске претпоставке путинизма”, «Нужности толеранције свих према свима», «Сукоб цивилизација», и: «Одбрана сибирског богатства»). Друге две целине имају нешто сложенију радну структуру. *Теорија путинизма*, или друга целина, садржи следеће делове: «Путинизам идеологија или политички процес», «Који су предуслови потребни да би појединац подржао одређено политичко уверење», «Путинизам и саборност», «Заштита суверенитета» (а у оквиру те главе, следеће подцелине: Тероризам универзални проблем, Војни сукоби као претња суверенитету, Економија брани суверенитет, Суштина шарених демократија, Стратегија умањења утицаја Запада на прилике у Русији, Заштита

националних интереса у функцији одбране суверенитета, Нови систем безбедности, Пет принципа нове руске међународне политике), «Суверена демократија», и, коначно, «Две бриљантне анализе усмерене на погрешну страну.» На крају, последња целина носи наслов: *Пракса путинизма*, и садржи дванаест подцелина: «Како је Путин дошао на власт», «Путиново окружење», «Организација власти или нова улога државе», «Православље или нови систем владајућих идеја», «Постсоцијалистички друштвени процеси и настајање нове политичке елите», «Издаја интелектуалаца», «Образовањем до прогреса», «Атлантизам и Евроазија», «Грузијски рат као крај униполарности», «Банка кадрова», «Путинизам и Србија», и, коначно, «Шта путинизам нуди свету».

У основи ове студије лежи појмљење једног политичког феномена не као идеологије или политичког система, што би се могло за очекивати, већ схватање да се ради о *политичком процесу*. Овај је политички процес ништа друго до постмодерни образац преузимања најбољих искустава политичке праксе. Та су искуства базирана на неколико принципа, који су осмишљени као одговор на агресивни амерички хегемонизам. Наиме, руски су стратеги пошли од претпоставке да је концепт неолибералне демократије Запада базиран на «агресивном интернационализму», «извозу демократије», и тржишном фундаментализму минималне државе у посве дерегулисаног привреди. Овом концепту морало се доскочити, јер његов интернационални карактер је базиран са слабљењу страних суверенитета. Западне демократије или системи плутократске олигархије успостављају своје медијске, финансијске, чак политичке и обавештајне центре моћи у страним државама, и подривају моћ тих држава, све док оне не задобију потпуно завистан, колонијални, однос спрема САД-а и њених политичких сателита (оличених у евроатлантизму). За «жилаве режиме» и оне непослушне предвиђене су унилатералне акције, тзв. «војни удари», Северноатлантске алијансе (НАТО), која је, према планерима новог поретка, требала да задобије легитимитет светске војне организације, за очување «мира у свету» и дисциплиновање непослушних земаља. Коначан циљ ове хегемоније требало би да буде успостављање планетарне контроле над кључним светским ресурсима као што су: вода, храна, рудна богатства и енергенти од стране једине преостале светске суперсиле САД. Уз то атлантске силе намеравају да овладају војном и политичком моћи Русије, и да омогуће трансфер њених

земних богатстава, тако што ће им бити омогућена суверена права на експлоатацију сибирског блага.

Овај сценарио руска елита је одбацила створивши основна начела-одговоре, или превентивне мере на радикални глобализујући атлантизам оличен у тржишном фундаментализму, концепту слабе државе, и америчком имперјалном хегемонизму. Руска привредна, економска, финансијска и бирократска елита у америчком хегемонизму препознала је опасност за сопствену моћ и моћ своје државе, па је понуђен одговор кроз концепт суверене демократије. Руски челници не одбацују основне вредности Модерне, као што су: приватна својина, људска права, слобода предузетништва, које је у руску државу почео да уводи још Петар Велики. Међутим, ове темељне вредности допуњене су неким новим, у циљу заштите националног суверенитета. Суверена демократија је облик политичког интеграционог поља базираног на консензусу националних елита, које прописују правила игре у циљу заштите и напретка руског друштва, државе и поретка. Суверену демократију, по Суркову, угрожавају следећи фактори: међународни тероризам, могућност војног сукоба са јаким војно-политичким блоковима, смањени имунитет на технологију «увезених плишаних револуција», али и неконкурентна економија, научно-технолошко заостајање, демографски пад, дерегулација и слабљење државне власти. Отуда, да би се обезбедила суверена демократија неопходно је ојачати њене угаоне носиоце.

Најпре, путинизам настоји да ојача државну управу повећаном централизацијом кроз максимум *ред и дисциплина* (неоандроповизам) и увођењем система *банке кадрова*, где је улога чин-службеника баштина православне цивилизацијске свести. Наиме, баштинећи тековине Другог и Трећег Рима (Византије и Московије), бирократа у једној посве трибутарној геоекономији великих простора заузима централно место. Он је носилац развоја удаљених простора непрегледног руског копна. На њему је одговорност за раст и развој удаљених региона. Ти се повереници шаљу далеко из метрополе на специјалне, развојне, мисије, коју им поверава моћни државни империјум. Уколико се чиновници докажу предстоји им напредак у служби и приближавање метрополи. Тако се обнавља традиција стара вековима.

Опасност од међународног тероризма укључује *појачане мере војно-безбедносног надзора*, али и *ширење мреже сарадње и добросуседских односа* (пре свега са исламским светом). Руска федерација је на том плану учинила много: она је редовни посматрач и сарадник у Арапској лиги, одржава добросуседске односе са Ираном, и води политику пуне верске афирмације бројне исламске мањине унутар својих граница.

Када је реч о јачању војних снага, путинизам је до сада *доста уложио у јачање одбрамбене моћи земље*: осавремењивање ракетних система, улагање у официрску инфраструктуру, обнова војнотехничке сарадње са пријатељским земљама у окружењу и свету. Војнотехничка сарадња и комерцијални послови са Ираном, Венецуелом, Кубом наговештавају намеру руске политичке елите да обнови утицај из времена СССР-а. Нарочито је значајно залагање Русије за успостављање мултиполарног света, и све интензивнија сарадња и развој земаља изван клуба најразвијенијих тј. Г 7 (Бразил, Русија, Индија, Кина и у новије време и Мексико, тзв. *БРИКМ*). У ту сврху Руска Федерација *вишеструко је интензивирала спољнотрговинску размену*.

Конкурентна економија и технолошки развој (у коме Руска држава не крије да заостаје за развијеним Западом), те остваривање економије одрживог и равномерног привредног развоја императиви су за наредни период. Путинизам се одлучио за *тржишну економију*. Ипак та економија није неспутана економија западног типа којом доминира тржишно-комерцијални фундаментализам минималне државе. Баштинећи искуства православне цивилизације, Русија настоји да своју тржишну економију ограничи на оне сегменте друштва, у којима се тржиште показује најопортуним. Раст страних инвестиција у областима које не угрожавају суверену демократију, раст животног стандарда становништва, и боља заштита најширих слојева становништва (кроз политику социјалне државе) темељна су начела ове политике. Она је већ постигла завидне резултате, јер је вишеструко повећан прилив девизних резерви, неколико пута се увећао друштвени бруто производ, и ојачана је одбрамбених снага земље која је била значајно пољуљана у ери владавине Јељцина. Тамо где су кључни сектори привреде: војна индустрија, енергетика, развојне гране привреде, образовни, здравствени и научни систем, *тамо тржишта не сме бити*. То су

гране друштва од пресудног интереса по суверену демократију, којима се чува национални суверенитет и државна сила. Ту нема ни говора о тржишту, конкуренцији и *laissez faire*-у. На овај је начин спречено слабљење суверенитета, јер је страним мултинационалним компанијама онемогућено да износили руско сировинско богатство, и сливају га у трезоре западних олигарха.

Систем образовања, науке и здравствени систем такође су проглашени вредностима од јавног значаја, над којима *није могуће давати концесију* западним, плутократским центрима моћи. Неолиберални, подривачки плутократски интернационализам тако је заустављен у свом агресивном походу на Исток. Русија је одбила да буде сировинска база «развијених земаља», она је одбила да нека будућа светска влада финансијских плутократа овлада њеним богатствима. На то је стављена тачка.

Међутим, ту није крај. Нерешених проблема има и имаће, јер је путинизам процес. Досадашња економска политика, која је заснована на *расту домаће потрошње*, и вишеструком галопу (*увечањању*) *страних инвестиција*, мора бити, према планерима развоја, заснована много више на *извозу*. Русија је још увек на ниском ступњу производње финалних производа и углавном извози сировине. Путинизам има намеру да и на том плану поради много. *Извоз и развој производње високе технологије* посао је који стоји у наредном мандату владе премијера Путина, и председника Медведева. Петербуршка школа, која настоји *да споји државотворни национализам и економски експанзионизам*, очигледно да даје резултате. Да ли је можемо насловити као нову политичку доктрину, процес или праксу није толико ни битно. Реч је ионако о мерама који дају добре резултате у пракси, у складу са оном источњачком да није важно да ли је мачка црна или бела – важно је да лови мишеве.

Књига г-дина Винка Ђурића успешно је изведена анализа једног веома сложеног политичког феномена, са којим се аутор успешно носио. Писана једноставним и популарним стилем, она је успешно овладала циљем који је пред њу стављен: да ширу читалачку публику упозна са актуалним кретањима савременог руског друштва. Уз искрену жељу да књига доживи још које допуњено издање, надамо се да ће следећа издања садржати још више аутентичних извора на руском језику, те да неће бити непотребних, опште-политиколошких, уводних разматрања у свакој новој гла-

ви текста, који у овако добро сроченој књизи помало испадају из основног контекста књиге, па их за неки наредни пут ваља изоставити. У сваком случају монографија г-дина Винка Ђурића још један је од успешних, проицљивих подухвата издавача, Института за политичке студије у Београду, који се, у свом раду, определио за студиозну политиколошку, социолошку и комуниколошку анализу, па је по томе јединствен на овим нашим просторима.